ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK
JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedkyně JUDr. Dagmar Nygrínové a soudců JUDr. Marie Turkové a JUDr. Petra Průchy, v právní věci **žalobce S. K .**, proti **žalované České správě sociálního zabezpečení**, Křížová 25, Praha 5, o opravném prostředku (žalobě) proti rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2001 vydaného podle zákona č. 261/2001 Sb.,

takto:

I. Rozhodnutí České správy sociálního zabezpečení ze dne 14. 11. 2001 č. XXXXX **se zrušuje** pro nezákonnost a vrací se správnímu orgánu k dalšímu řízení.

II. Účastníkům se **nepřiznává** právo na náhradu nákladů řízení.

Odůvodnění:

Rozhodnutím České správy sociálního zabezpečení (dále jen „žalovaná“) ze dne 14. 11. 2001 bylo rozhodnuto o žalobcově žádosti o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky účastníkům národního boje za osvobození, politickým vězňům a osobám z rasových nebo náboženských důvodů soustředěných do vojenských pracovních táborů – dále též jen „zákon“) tak, že se žalobci podle § 5 odst. 3 uvedeného zákona přiznává jednorázová peněžní částka 60 000 Kč. Své rozhodnutí žalovaná odůvodnila zjištěním, že žalobce prokázal účast v národním boji za osvobození, na niž se vztahuje zákon č. 261/2001 Sb. v době od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 a náleží mu proto v souladu s § 5 odst. 3 uvedeného zákona za 7 měsíců účasti v takovém boji jednorázová peněžní částka ve výši 60 000 Kč.

Ve včas podaném opravném prostředku žalobce namítal, že žádost podával z důvodu účasti v národním boji za osvobození ve spojenecké armádě, přičemž uváděl celkovou dobu účasti v osvobozenecké armádě v rozsahu 13-ti měsíců. Žalovaná mu však započítala jen dobu od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945. Ve skutečnosti byl však ve vojenské službě jako voják jugoslávské osvobozenecké armády až do 12. 11. 1945. Za tuto dobu činí výše jednorázové peněžní částky podle § 5 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. celkem 120 000 Kč. Žádal, aby k uvedené skutečnosti bylo přihlédnuto a jeho žádost znovu projednána. K žádosti přiložil m.j. osvědčení Ministerstva obrany České republiky ze dne 24. 10. 2001 vydané podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb., jímž se žalobci osvědčuje, že byl osobou, která konala službu ve spojenecké armádě od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945. Zároveň je v osvědčení uvedeno, že se jím ruší platnost předchozího osvědčení č. j. 188 546/1979 z 27. 11. 1981 a že toto osvědčení se vydává na žádost podanou dne 2. 5. 2001.

Žalovaná podala dne 2. 4. 2002 písemné vyjádření k žalobcově opravnému prostředku a v něm poukazovala na osvědčení Federálního ministerstva národní obrany ze dne 29. 8. 1979, z něhož při vydávání napadeného rozhodnutí vycházela a podle jehož obsahu byl žalobce účastníkem národního boje za osvobození v době od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 jako československý partyzán. Žalovaná poukázala na právní úpravu poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., zejména na ustanovení § 1 odst. 1 zákona, v němž se deklaruje, že se vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f), bodě 2 a § 2 zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných účastnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle § 8 citovaného zákona osvědčení, nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. Českoslovenští partyzáni jsou přitom jako účastníci národního boje za osvobození uvedeni v § 1 odst. 1 bod 1 písm. d) zákona č. 255/1946 Sb. Protože žalobce prokázal, že ve vlastnosti československého partyzána setrval po dobu delší dvou měsíců, nedosahující však jednoho roku, neboť jeho službu v jugoslávské armádě od 6. 5. 1945 nelze již považovat za účast v národním boji za osvobození, vznikl mu nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle § 5 odst. 3 zákona ve výši 60 000 Kč, kterou mu žalovaný přiznal.

Uvedená právní věc vedená u Vrchního soudu v Praze pod sp. zn. 2 A 522/2001 byla tímto soudem postoupena Nejvyššímu správnímu soudu s poukazem na ustanovení § 132 zákona č. 150/2002 Sb. (soudní řád správní – dále jen „s. ř. s.“). Podle uvedeného ustanovení, nestanoví-li zákon jinak, věci správního soudnictví, v nichž nebylo rozhodnuto do dne účinnosti tohoto zákona (do 1. 1. 2003) a v nichž byla dána věcná příslušnost k řízení vrchním soudům nebo Nejvyššímu soudu, převezme a dokončí Nejvyšší správní soud.

Podle ustanovení § 129 odst. 2 s. ř. s. postupuje Nejvyšší správní soud v tomto řízení podle ustanovení části třetí hlavy druhé dílu prvního s. ř. s. Účinky procesních úkonů v těchto řízeních učiněných zůstávají zachovány a posoudí se přiměřeně podle ustanovení naposledy označeného zákona.

Nejvyšší správní soud proto převzal k dokončení řízení o opravném prostředku (žalobě) žalobce, o čemž jej vyrozuměl a vyzval jej, aby označil důkazy k prokázání žalobní námitky a současně jej vyrozuměl o možnosti dokončit řízení rozhodnutím ve věci samé bez toho, aby bylo nařizováno jednání. Žalobce svými přípisy ze dne 22. 10. 2002 a 12. 5. 2003 navrhl k prokázání žalobních námitek důkazy, které přiložil k žalobě a dále výslovně projevil souhlas se zamýšleným postupem dokončit řízení bez nařízení jednání. Stejný souhlas vyjádřil

ve svém přípisu ze dne 6. 3. 2003 i žalovaný správní orgán. Žádný z účastníků rovněž nevznesl námitku podjatosti senátu Nejvyššího správního soudu, který věc podle rozvrhu práce rozhoduje.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené rozhodnutí a dospěl k závěru, že je třeba napadené rozhodnutí zrušit i když z poněkud jiných důvodů, než v ní uvedených.

Podle ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb. se zákon vztahuje na občany České republiky, kteří splňují podmínky uvedené v ustanovení § 1 odst. 1 bodě 1 písm. c) až f) zákona č. 255/1946 Sb., o příslušnících československé armády v zahraničí a o některých jiných příslušnících národního boje za osvobození, a bylo jim o tom vydáno podle ustanovení § 8 citovaného zákona osvědčení nebo kteří mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje.

Z toho, co již bylo výše uvedeno, byla právě otázka osvědčení vydaného podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. o charakteru účasti žalobce v národním boji za osvobození nejednoznačná, když žalobce původně k žádosti připojil osvědčení z roku 1979, jímž je mu časově shodné období od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 hodnoceno jako československému partyzánovi (ve smyslu § 1 odst. 1 bod 1 písm. d) zákona č. 255/1946 Sb.) avšak spolu s opravným prostředkem předložil nové osvědčení z 24. 10. 2001, jímž se mu tatáž doba hodnotí jako osobě konající službu ve spojenecké armádě. Součástí tohoto osvědčení je též výrok, že se jím ruší platnost předchozího osvědčení z 27. 11. 1981 (správně má být zřejmě uvedeno z 29. 8. 1979).

V této souvislosti Nejvyšší správní soud z obsahu písemného vyjádření žalovaného ze dne 30. 9. 2002 a zejména pak z obsahu správních spisů vedených žalovanou ohledně žalobcem uplatněného nároku podle zákona č. 39/2000 Sb. a podle zákona č. 261/2001 Sb., zjistil, že dne 21. 3. 2000 požádal žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb. jako příslušník spojenecké armády v letech 1939 – 1945. K této žádosti přiložil osvědčení Federálního ministerstva národní obrany ze dne 29. 8. 1979 o tom, že v době od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 byl československým partyzánem. Dále přiložil potvrzení Ministerstva národní obrany ze dne 17. 7. 1947 č. j. 97169-Ko-1088/1947, o tom, že v době od 13. 9. 1944 do 9. 5. 1945 zastával funkci partyzána v partyzánské jednotce „I. Černohorská brigáda v Jugoslávii“. Rozhodnutím žalované ze dne 1. 6. 2000 č. 250 114 953 byla žádost žalobce o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb. (o poskytnutí jednorázové peněžní částky příslušníkům československých zahraničních armád a spojeneckých armád v letech 1939 – 1945) zamítnuta s odvoláním na oba výše uvedené doklady, z nichž bylo patrno, že národního boje za osvobození se žalobce zúčastnil jako československý partyzán, takže nemůže být osobou splňující podmínky § 1 odst. 1 zákona č. 39/2000 Sb., když tento zákon se na příslušníky partyzánských jednotek nevztahuje, ale vztahuje se na příslušníky československé armády v zahraničí a na ty, kteří v ní konali vojenskou službu za podmínek uvedených v § 2 odst. 1, č. 2 a dále též na ty, kteří konali vojenskou službu ve spojenecké armádě a bylo jim o tom vydáno podle § 8 zákona č. 255/1946 Sb. příslušné osvědčení nebo mají doklad, který toto osvědčení nahrazuje. K opravnému prostředku žalobce proti tomuto rozhodnutí (v němž žalobce namítal, že nastoupil jako bojovník partyzánské jednotky v Jugoslávii v září roku 1944, přičemž koncem téhož roku byly partyzánské jednotky sloučeny a převedeny pod jednotné vedení jugoslávské armády s názvem Národně osvobozenecká vojska Jugoslávské armády, přičemž není sporu o tom, že jugoslávská vojska byla armádou spojeneckou a přispěla k porážce nacistických a fašistických vojsk Německa a Itálie) zrušil Vrchní soud v Praze rozsudkem ze dne 30. 5. 2001 č. j. 5 A 504/2000-21 uvedené rozhodnutí žalované a věc jí vrátil k dalšímu řízení. Uložil

jí, aby v něm odstranila pochybnosti o tom, zda vydaným osvědčením byl správně posouzen charakter žalobcovy odbojové činnosti, když takováto činnost svými znaky může naplňovat pojmové znaky služby vojenské ve spojenecké armádě. Rozhodnutím žalované ze dne 28. 6. 2001 bylo řízení o žádosti jmenovaného podle zákona č. 39/2000 Sb. přerušeno do doby předložení nového osvědčení podle zákona č. 255/1946 Sb. Požadované osvědčení bylo žalobcem předloženo žalované dne 22. 5. 2002; jde o osvědčení ze dne 24. 10. 2001 č. j. 329 351/2001, kterým byla zrušena platnost předchozího osvědčení (z roku 1979) a v němž je žalobci osvědčováno, že konal službu ve spojenecké armádě v době od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945. Řízení o této žádosti je přerušeno dosud.

V mezidobí – než bylo Ministerstvem obrany vydáno nové osvědčení – nabyl účinnosti zákon č. 261/2001 Sb., který se m.j., jak již bylo výše uvedeno, vztahoval též na odškodnění československých partyzánů. Žalobce požádal Českou správu sociálního zabezpečení (žádostí ze dne 10. 9. 2001) o poskytnutí jednorázové peněžní částky podle uvedeného zákona a k žádosti připojil osvědčení z roku 1979. Napadeným rozhodnutím ze dne 14. 11. 2001 přiznala žalovaná žalobci jednorázovou peněžní částku podle § 5 odst. 3 zákona č. 261/2001 Sb. ve výši 60 000 Kč za jeho účast v národním boji za osvobození v době od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 jako československému partyzánovi. Stalo se tak tedy na základě osvědčení (z roku 1979), které však bylo v době přiznání jednorázové peněžní částky již zrušeno novým rozhodnutím Ministerstva obrany ze dne 24. 10. 2001, které kvalifikuje účast žalobce v národním boji za osvobození nikoli jako partyzánskou činnost, na níž se vztahuje zákon č. 261/2001 Sb., ale jako službu ve spojenecké armádě, na niž se vztahuje zákon č. 39/2000 Sb. Žalobce proti přiznání jednorázové peněžní částky ve výši 60 000 Kč za jeho účast v boji za národní osvobození od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945, byť se tak stalo z titulu jeho účasti v boji za národní osvobození jako československého partyzána, ničeho nenamítá, požaduje však další odškodnění pro dobu od 6. 5. 1945 do 12. 11. 1945, když tvrdí, že ve spřátelené jugoslávské armádě sloužil až do naposledy uvedeného data.

Vycházeje z takto zjištěné skutkové situace dospěl Nejvyšší správní soud k závěru, že přezkoumávané rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2001 nezbývá než zrušit a věc vrátit uvedenému orgánu k dalšímu řízení.

Zákon č. 261/2001 Sb. vymezuje okruh osob, na něž se vztahuje, dvěma požadavky, které mají být splněny současně: musí jít o občana, splňujícího podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bod 1 písm. c) až f), bod 2 a § 2 zákona č. 255/1946 Sb. (materiální znak) a současně o občana, jemuž o tom bylo vydáno osvědčení podle § 8 téhož zákona, nebo má doklad, který takové osvědčení nahrazuje (formální znak). Zákon vychází z předpokladu, že objektivní faktický stav je v souladu se stavem formálně právním, tj. že občanu, který podmínky splňuje, bylo vydáno osvědčení odpovídající charakteru jeho odbojové činnosti. Vrchní soud v Praze v rozsudku ze dne 30. 5. 2001, č. j. 5 A 504/2000-23 pojal pochybnost o tom, zda žalobci vydané osvědčení jako československému partyzánovi odpovídá objektivnímu faktickému stavu. V průběhu dalšího řízení před správním orgánem se ukázalo, že tyto pochybnosti byly důvodné, když Ministerstvo obrany vydalo žalobci nové rozhodnutí, jímž je mu osvědčována pro tutéž dobu odbojová činnost jako osobě, konající službu ve spojenecké armádě. Jde tedy o osvědčení vyhovující podmínkám zákona č. 39/2000 Sb., který se vztahuje na odškodnění občanů České republiky splňujících podmínky uvedené v § 1 odst. 1 bod 1 písm. a) zákona č. 255/1946 Sb. Jelikož toto nové osvědčení bylo vydáno dříve než Česká správa sociálního zabezpečení rozhodla o žalobcově nároku na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 261/2001 Sb., který se vztahuje na odškodnění m.j. československých partyzánů, nemělo být takové rozhodnutí, jímž byla žalobci přiznána podle tohoto zákona částka 60 000

Kč, již vydáno. Chyběl totiž požadavek ustanovení § 1 odst. 1 zákona č. 261/2001 Sb., jímž je existence platného osvědčení, osvědčující takovou odbojovou činnost, na níž zákon s odškodněním pamatuje. Proto je musel Nejvyšší správní soud pro nezákonnost zrušit. Nutno tedy uzavřít, že nárok na poskytnutí jednorázové peněžní částky vznikl žalobci nikoliv podle zákona č. 261/2001 Sb., ale podle zákona č. 39/2000 Sb., neboť je držitelem osvědčení, které deklaruje, že byl osobou konající službu ve spojenecké armádě ve smyslu § 1 odst. 1 bod 1 písm. a) zákona č. 255/1946 Sb.(a nikoliv podle písm. c) až f) téhož zákona).

Na žalovaném správním orgánu tedy bude, aby pokračoval v přerušeném řízení ohledně žalobcovy žádosti na poskytnutí jednorázové peněžní částky podle zákona č. 39/2000 Sb. a znovu posoudil, zda a v jaké výši náleží žalobci jednorázová peněžní částka podle uvedeného zákona za jím tvrzenou službu ve spojenecké armádě v době, na níž pamatuje nově vydané osvědčení a dále v době po 5. 5. 1945, o niž žalobce tvrdí, že se svými bojovými podmínkami rovnala té, které byl účasten před 5. 5. 1945. Žalovaná bude vycházet z toho, že žalobci byla již vyplacena částka 60 000 Kč za jeho účast v boji za národní osvobození pro dobu od 13. 9. 1944 do 5. 5. 1945 podle zákona č. 261/2001 Sb. (na základě neplatného osvědčení).

Jen pro úplnost nutno připomenout, že nebylo úmyslem zákonodárce duplicitní poskytnutí jednorázové peněžní částky, takže ta může být pro tutéž dobu poskytnuta buď podle zákona č. 261/2001 Sb. nebo podle zákona č. 39/2000 Sb.

Závěrem Nejvyšší správní soud pro úplnost dodává, že v dané věci přezkoumával rozhodnutí žalované ze dne 14. 11. 2001 č. 250 114 953, které se týkalo pouze žalobce S. K. Nešlo o rozhodnutí, jímž by bylo rozhodnuto též o nároku jeho bratrů I. K. a J. K. Proto o nárocích obou bratrů nemohl v tomto řízení soud rozhodovat. Ostatně zjistil, že na Nejvyšší správní soud nepřešla pravomoc rozhodnout o opravných prostředcích bratrů žalobce, když řízení správního orgánu o poskytnutí jednorázové peněžní částky, ať již podle zákona č. 39/2000 Sb. či podle zákona č. 261/2001 Sb., byla skončena ještě před 1. 1. 2003.

O náhradě nákladů řízení bylo rozhodnuto tak, že žádnému z účastníků nebylo přiznáno právo na jejich náhradu, neboť žalobce náhradu nepožadoval a neúspěšná žalovaná strana nemá na jejich náhradu nárok (§ 60 odst. 1 s. ř. s.).

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku nejsou opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 30. 9. 2003

JUDr. Dagmar Nygrínová
předsedkyně senátu